

A Magyar Tanácsköztársaság 50. évfordulójára

Az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság emléke számunkra, a honvédség köztársaság megalakulásának félévszázados jubileumát. A magyar munkásosztállyal, a dolgozó parasztsággal, egész dolgozó népünkkel együtt ünneplik a nagy évfordulót a magyar értelmiségiek, a fegyveres erők tagjai, köztük a honvédség egészségügyi dolgozói is.

Az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság emléke számunkra, a honvédség egészségügyi dolgozói számára, ugyanazért felemelő és dicsőséges, amiért egész dolgozó népünk és néphadseregünk számára az. *A Tanácsköztársasággal nemzeti történelmünk új korszaka kezdődött el.* Levett szabadságharcok, vérbefojtott forradalmi kezdeményezések után először vette kezébe dolgozó népünk a munkásosztály vezetésével a hatalmat. Először próbálta meg a nép maga intézni sorsát, megteremteni a dolgozók igazi hazáját. A magyar dolgozók voltak az elsők, akik követték a Nagy Októberi Szocialista Forradalom dicsőséges példáját, s ezzel, ahogy a Tanácsköztársaság március 21-én kinyilvánította: „*Magyarország — ma a proletariátusé lett... Eppúgy a nemzetközi proletariátus szent földje, mint Szovjet-Oroszország*”. Az első magyar munkáshatalom létével és harcával nagy ösztönzést adott más országok kommunista mozgalmainak kibontakozásához. Európa munkásai és forradalmi tömegei pedig szolidaritásukkal, az elvtársi segítség ezer és ezer formájával viszonyozták ezt. A magyar vörös hadsereg nemzetközi dandárában sok ország forradalmárai fogtak fegyvert a magyar proletárdiktatúra védelmében.

A történelmi nagyságú kísérletet 133 dicsőséges nap után a proletár haza megdöntésére szövetkező hazai és nemzetközi ellenforradalom vérbefojtotta. A Magyar Tanácsköztársaság emlékét mégsem gyász, hanem örök dicsőség ragyogja be. A magyar munkásosztály olyan történelmi tettet hajtott végre, ami közelebb hozta a végleges felszabadulást. Hiába gyalázták és mocskolták huszonöt éven át a Tanácsköztársaság emlékét az ellenforradalom szekértolói, hiába irtották a kommunista hazafiak százait: a magyar nép legszebb érzéseiben megőrizte a Tanácsköztársaságot és nagy reménykedéssel hitte, hogy felvirrad a második magyar proletárdiktatúra napja. S nem csalatkozott: 1945 tavaszán végérvényesen kihajtott a szabadság fája. A felszabadító szovjet fegyverek nyomán új élet kezdődött, amelynek vezetője — az ellenforradalom urai által szétvertnek hitt — kommunista párt lett. *A második magyar munkáshatalom az 1919-es Tanácsköztársaság ügyeit folytatja.* Beteljesítette az ötven évvel ezelőtt kitűzött célokat és 24 szabad

esztendő alatt megteremtette a sokat szenvedett magyar nép új hazáját, az erős, szocialista Magyarországot.

A magyar egészségügy dolgozói a jubileum alkalmából büszkén emlékezhetnek közvetlen hagyományokra is. *A Magyar Tanácsköztársaság nem csupán általában a magyar nép előtt nyitott új korszakot, egyben tiszteletre méltó kísérlet volt a magyar egészségügy elmaradásának bepótolására is.* Volt mit bepótolni. Az 1918-as esztendő válságának fő tényezője a feudális elmaradottság volt, s ez talán leginkább az egészségügy terén volt szembe-tűnő. A napi 14 órát dolgozó legyengült munkások egészségügyi ellátása katasztrófális volt, pusztítottak közöttük a népbetegségek. Ennél is rosszabb volt a parasztság helyzete. Tízezrek haltak meg anélkül, hogy orvos látta volna őket. Ha lehet, még tovább romlott a helyzet a világháború idején. A front érdekében még a minimális ellátást is lecsökkentették a lakosság körében. Ennek ellenére nem volt kielégítő a helyzet a hadseregben sem. 1918 őszére a hivatalos egészségügyi állományt leszerelték, a szegényes orvosi anyag elkallódott. Nem sikerült következetesen végrehajtani a hazatérő hadifoglyok járványvédelmi szűrését, a hátszországban terjedni kezdtek a fertőző betegségek.

A Tanácsköztársaságnak ezzel a szomorú helyzettel kellett szembe néznie. A hatalomra jutott munkásosztály egy sor rendeletet hozott a szocialista egészségügy kibontakozására. Intézkedéseiben azt valósította meg, amit a haladó magyar orvosok, gyógyszerészek már korábban is követeltek. *A Forradalmi Kormányzótanács XXI. számú rendelete kimondta: „Betegségi biztosítás hatálya alatt áll minden munkás (földmunkás is)”.* Valamennyi egészségügyi és gyógyító intézményt — a magánszanatóriumokkal együtt — társadalmi tulajdonba vettek. Ezekben teljesen ingyenessé tették a gyógyítást és az ápolást. A proletár állam kisajátította a nagyobb nyaralókat és üdülőket, ezekben utalták be az egészségügyi szempontból friss levegőre, pihenésre szoruló dolgozó embereket. Bevezették a gyerekek rendszeres orvosi ellenőrzését, ingyenes fogorvosi ellátását, állami költségen megszervezték ingyenes üdülésüket.

Sorolhatnánk még az intézkedéseket, amelyeket csekély idő, mindössze 133 nap alatt hozott a Tanácsköztársaság. Pedig mindez még csak tervének kezdete volt, csupán az alapvetésig juthattak el. De ez a kezdet történelmi reményeket sejtetett. Ezért álltak teljes szívűkkel, egész alkotó energiájukkal a munkáshatalom mellé az egészségügy dolgozói is. Követték az orvosok és a magyar munkásosztály harci szövetségének úttörőit — *Hamburger Jenőt, Madzsar Józsefet* és másokat —, akik egyszerre akarták orvosolni népünk testi és társadalmi betegségeit. A magyar egészségügy vezető személyiségeinek egész sora tett hitet a Magyar Tanácsköztársaság mellett. Az egészségügy legfelsőbb irányító szerveként létrehozott *Országos Egészségügyi Tanács vezetője Madzsar József* volt. Tagjai voltak többek között *Korányi, Grósz, Matolcsy, Pólya* és *Tauffer* professzor. A gyógyszerészet területén *Winkler, Lipták* és *Vámosy* professzor játszott kiemelkedő szerepet, továbbá a kommunista gyógyszerészek több mint 100 tagú csoportja *Téri* és mások vezetésével.

A legnagyobb megbecsüléssel gondolhatunk azokra, akik ezekben a nehéz napokban a *Vörös Hadsereg egészségügyi szolgálatának megszervezését* vállalták magukra. Szakmailag és emberileg is iradatlanul nehéz feladatot végeztek el. A szolgálat megszervezését rövid idő alatt, sorozatos harcok

közepette kellett végrehajtani, hiányos anyagokra támaszkodva. A nehézségek ellenére elért kiemelkedő sikereket csak olyan erkölcsi tényezők biztosíthatták, amelyek a nép honvédő harcának maradéktalan megértéséből és a hazaszeretet szent forrásából táplálkoztak. Nagy kár, hogy tanulságos küzdelmük feldolgozásának még csak kezdeteinél tartunk. Példájukból, ami világosan jelzi az orvosi szaktudás, az emberség, a haladó világnézet és politikai elkötelezettség egységét —, sokat tanulhatnánk fiatal egészségügyi dolgozóink. Felejthetetlen a lelkesedés, ahogy az egészségügyiek a nagy kiterjedésű arcvonalakra szétesztott, kislétszámú, mozgékony csapatok sérülteinek *egészségügyi biztosítását* végezték. Közismert, hogy a Vörös Hadsereg harcaiban legendás hírnévre tettek szert a páncélvonatok. De kevesen tudják, hogy az egészségügyi ellátás rendszerében is igen nagy jelentőségük volt az állandó és rögtönzött sebesültszállító vonatoknak, mivel a kiürítés és hátraszállítás alapvetően a vasutakhoz volt kötve. Szükség esetén egyes segélyhelyeket és egészségügyi anyagtartalékokat is ezeken helyeztek el. Vagy gondoljunk a *sebészekre*, akik a legvesélyesebb frontszakaszokon is helyt álltak. A sebészcsoportokat közvetlenül a harcoló csapatok nyomában mozgatták előre, ami lehetővé tette a szakorvosi segélynyújtásig szükséges idő megrövidítését. Ezzel új egészségügyi harcászati elv született! Ez az elv szöges ellentétben állt az első világháborúban általános „minden áron való kiürítés” gyakorlatával. Az új elv összekapcsolta a hátraszállítást a szakorvosi ellátással, s így minőségileg is túlszárnyalta a Monarchia első világháborús ellátási rendszerét. Gondoljunk azokra a *sorozó orvosokra*, akik emberfeletti munkával végezték el a május elején lefolyt toborozások alkalmával a sok ezer jelentkező alkalmassági vizsgálatát, pedig ahogy a ránk maradt rendeletekből kitűnik: igen alapos és körültekintő vizsgálatokat írtak elő. Ma már alig megérthető, honnan és hogyan teremtették elő a „*hátországialk*” az egészségügyi szolgálat működéséhez nélkülözhetetlen gyógyszer- és egészségügyi anyagot. A forradalmi lelkesedés és szaktudás együttléte tette lehetővé azt, hogy nemcsak a legsürgősebb hazai szükségleteket sikerült biztosítani, hanem az Ukrán Vörös Hadsereg egészségügyi szolgálata számára is megkezdték egy segélyszállítmány összeállítását. Ennek az internacionalizmust megértő kezdeményezésnek a végrehajtását csak a hadműveleti helyzet kedvezőtlen változása akadályozta meg.

A Tanácsköztársaság az említett eredményeken túlmenően még számos egészségügyi, szociálpolitikai intézkedést dolgozott ki. De a Tanácsköztársaság leverése miatt ez a program nem valósulhatott meg. Az intézkedések kidolgozása azonban egymagában is perdöntő bizonyíték: *a Magyar Tanácsköztársaság egészségügyének tagjai hittek ügyük igazában, hittek a proletárforradalom végső győzelmében.*

Az ötven év előtti munka nem volt hiába való. A Tanácsköztársaság egészségügyi reformja, a magyar egészségügy haladó képviselőinek kezdeményezései szolgáltak alapul a felszabadulás után a szocialista egészségügy megerősítéséhez. Emberi példájukból pedig erőt merítettünk és merítünk mai harcainkhoz.